

דז'וג'א ונעוריו

שאל המלך היה אדם סימפטי מאד. הוא היה יפה-תואר, אמיץ לב ומצניע לכת. הנהגה הוא נחבא אל הכלים. וירצו ויקחוהו משם. ויתיצב בתוך העם. ויגבה מכל העם שמעו ומעלה. ויאמר שמואל אל כל העם: הראיתם אשר בחר בו אדוני כי אין כמוהו בכל העם וירצו כל העם ויאמרו: יחי המלך!

שאל שלט, שיחרר וכבש. אולם ככל שארכה תקופת שלטונו, כן ירד חנו. הוא קינא בנצחונות דוד וניסה להרגו, על לא עוול בכפו. רוחו נעברה והשתבשה, ולב סוף הביא על מדינתו מפלה צבאית גוראה. אמנם, התיאור התנייכי כתוב במשוא-פנים. עורכי התנייך, מנהיגי המפלגה הדתית ה' יהודית, ניסו לפאר ככל האפשר את שושלת דוד, ובאותה שעה לרומם גם את שמואל הנביא. בכל זאת מעורר התיאור בכלל או איתו, כי הוא מסמל תופעה הידועה בכל התקופות, ובכל האומות.

השלטון משחית. השלטון הי מוחלט משחית באופן מוחלט! קבע פעם הלורד אקטון, הדיכ' טורין הבריטי. נדמה שאין מנוס מגורל אנושי זה: אדם המאריך ימים בשלטון, סופו ליהפך לרוח, תוך איבוד הדרגתי של שיווי משקלו הנפשי.

★ ★ ★

דוגמה הקלאסית לתופעה זו היא דמותו של הקיסר קלאודיוס, האיש ש הפך את יהודה למחוז של האימפריה הרר' מאית.

בעלותו שלטון היה גבר אהוד מאד. בניגוד לקודמו, קאליגולה, שהעלה בטרופו את סוסו לדרגת קונסול, הפקיד קלאודיוס את עצמו בידי יועצים מוכשרים. כמו יול' יוס קיסר, היה איש ליברלי מאד. לעמים כבושים רבים נתן ליהנות מברכות האד' רחות הרומאית. הוא צימצם את שלטון האצילים, ייבש ביצות ובונה מעבירי-מים. הוא כתב אפילו כמה יצירות היסטוריות. אולם משהו קרה לקלאודיוס. משמררהחצר שלו השתלט עליו. יועציו הטובים הוחלפו בהדרגה בעדת חנפנים. שגעונותיו הפרי טיים גברו ורבו, הפכו לחוק הפרי מדינה. את אשתו השלישית הר ציא להורג, כדי לשאת תחתה את קרובתו אנרפינה. כאשר הר עולה אותו קרובה חמודה זו, אמו של נירון קיסר, לא היו רבים שהצטערו על כך.

★ ★ ★

אם דוגמות היסטוריות כגון אלה מעורפלות במקצת, הרי זכינו בחיננו לדוגמה מצוינת, בדמותו של יוסף ויסארי' נוביך דווגאשחיל, כך-הסנדלר הגיאורגי שנודע בעולם בשם סטאלין. אין ספק שבראשית צעדיו היה דווגא' שחילי-סטאלין אדם נורמלי — אולי אף יותר מדי נורמלי. הוא האמין באידיאלים מסוימים, סיכן את חייו במחתרת, הלך ל' בית-הסוהר ולגלות בסיביר. לנין הגדירו בצאתו כגסרור וכחורש-מוימת, אך לא ראה בו סכנה למפעל חייו. אחרי מות לנין וסילוק מתחריו, שלט סטאלין כ-25 שנים שלטון ללא מצרים.

לא כאן המקום לויכוח על מדיניותו של סטאלין, ועל המגזעות היסודיות של הקומו' ניזם הסוטאליטארי. נוכל להסתפק הפעם בתיאור האיש כפי שיושיו עצמם הנציחוהו בנאוניהם, ובמהדורה האחרונה של האנצ'י' קלופדיה הסובייטית.

לפי תיאור רשמי זה, הפך סטא' לין בסוף ימיו למפלצת. יועציו הקרובים ביותר, שהלכו לבקרו בקרמלין לא היו בטוחים לעולם אם יחזרו בחיים. סטאלין היה מביט בהם ושואל: מדוע אתה

פחד להסתכל בעיני? פריסה קמנה וחולפת היתה שולחת את גדולי המדינה למותם. כשהיה שר כור, הכריח את חברי ממשלתו לרקוד לפניו כליצני הצר.

זהו סטאלין האנטישמי, סטאלין שחיל — כדברי כרושצ'וב — עמים שלמים ללא כל הצדקה, שהוציא להורג כמעט את כל מחוללי המהפכה אוקטובר, שצוה על המדי' ענים מה לחשוב ועל הצעירים כיצד לצייר.

★ ★ ★

רעובר בעיון על תיאור זה של סטא' לין בפי כרושצ'וב, נזכר בעל-כורחו בתיאורים דומים מאד של היטלר בפי ה' גנרלים הגרמניים.

סטאלין ניהל את מלחמת-העולם בעזרת גלובוס של בית-ספר, וגרם למאות אלפי אבידות מיותרות. היטלר הסתפק בסטה צבא

שהבאו ישועה לעיר. הבריטים סילקו מן השלטון את וינסטון צ'רצ'יל ברע שמיגר את הנאצים. ובשנה שעברה נחלה מפלגת השלטון הקאנאדית מפלה איומה בבחירות, בלי שום סיבה נראית-לעין. הקאנאדים הח' ליטו שטוס שכואי לה. לטובתה, לשבת קצת באופוזיציה.

האמריקאים אף הרחיקו לכת. לפני שבע שנים קיבלו תיקון ל' חוקתם שקבע כי "שום אדם לא ייבחר למשרת נשיא יותר מפע' מיים." נראה שסברו כי אין אדם נורמלי יכול להיות ראש-ממשלה טוב למעלה משמונה שנים.

החשים מעטים לאחר מכן גירשו מן השלטון את המפלגה הדמוקראטית, שהח' ויקה בבית-הלבן במשך עשרים שנים רצ' פות ורבות-הצלחה. הסיסמה המנצחת היתה: "הגיעה חעת לשינוי!" כי גם במשטר דמו'

האזהרה

קראטי מובהק, הוסך שלטון ממושך של אדם אחד בנקל לרודנות אישית.

★ ★ ★

רוע משחית השלטון? מהו ה' רעל הרופף את האידיאליסט בעל הרצון הטוב לרווח נקמני, החורר שגעון-גדלותו? רעל זה טמון בעצם מהותו של השלטון. השליט הוא אדם עסוק מאד. הוא כלא במשרדו, מהר ממקום למקום במרכבה או בקאדילאק. הכאליף הארון אל-ראשיד, שנהג להתחפש כדי לרדת אל העם, היה יוצא מן הכלל. השליט הרגיל חול כעבור זמן מה להסתובב בפורום, או מלנסוע באוטובוס של אגד.

ככל שמאריך האיש לשלוט, כן גובר ניתוקו מן העם. חיי יקרים עתה מאד. הוא מוקף שומרי-ראש, החוששים לבטחון מנהיגם, או לביובו זמנו. הוא יכול להצי' עלים בפוזות המוניות, לנשק ילדה קטנה לעינו צלמת-היום, אף להופיע כסנדק ב' ברית-מילה. אולם אלה מיבצע-טרסומת בל' בד. עניני השלטון מאלצים אותו להתבודד. חוג מכריו הולך ומצטמק לעורו הקרובים ביותר.

חשלים זקוק לאינפורמציה. אין הוא שומע מה מדברים ברחוב, אין הוא יכול לקרוא את כל העיתונים, או את כל המכתבים הבאים אליו. הוא נאלץ להפקיד תפקיד

זה בידי עוזריו הקרובים — מזכירים, ראשי שרותי-מדיעין, אט'אט מתחילים אנשים אלה למלא תפקיד מרכזי מאד בשלטון. כי סוג האינפורמציה שהם מספקים לשליט קובע מראש את מהות ההחלטותיו.

בהדרגה נוצרת מסביב למנהיג קנוניה-שליהשתקה. איש אינו אר מר לו את האמת. עוזריו משתד' לים שלא להעביר את רוחו בידי' עות בת-תירצויות לו. עלידי מיבי' זר של החומר ועריכתו הזרויה, הם מצליחים להציג למנהיג מצב דמיוני המתאים בדיוק לרצונו. כך הולך ומתרחק המנהיג לא רק מ' המוני עמו, אלא גם מן המציאות. תהליך זה הולך ומתמיר בה-רת. לטא' לין לא היה לבסוף מושג על המציאות ב' מדינתו. והאם יש תמונה פאטית יותר מזו של הסיהרר בבונקר שלו, המנצח על פקודות ומטות קרביים שחולו מוגן מ' להחקיים?

★ ★ ★

כל אדם אוהב חנופה. תחילה יכול שכלו להתגונן בפני סס משכר זה. אולם שנים עוברות, ואין האיש שמע מפי כל מקורביו אלא תיאורים גלבים של גאונותו בכל השטחים. אט'אט הוא מתחיל להאמין בכך בעצמו.

הוא ניצח במלחמה. הוא נוטה לשכוח כי היתה זאת מלחמה של אומה, וכי הוא עצמו לא היה אלא הפקק שעל פני המים. סוסר כמו טולסטוי יכול היה להנציח אמת זו בפרק גהר של מלחמה ושלוס. אולם קוטווב עצמו, והצאר אלכסנדר ה' ראשון, חשבו מן הסתם אחרת.

עכשיו יודע המנהיג שהוא גאון. ברור לו שאין כמוהו בהנהלת עניני הבטחון של המדינה, בהכנות המדע, בהבנת חכמי יחן. סטאלין החליט שהתיאוריות המדעיות ה' מסופקקות של ליסקו הן נכונות, ואיש לא העז לטעון אחרת. היטלר שירטט בעצמו את תוכניות הבניה של כל הבנינים החשו' בים שהוקמו בימי ממשלתו. כל אחד מ' שניהם האמין שהוא גדול הוגי-הדעות של המאה ה-20. פטפוטיהם הגדושים ביותר גל' מרו באוניברסיטות.

אם המנהיג הוא גאון, המחזיק בידו את גורל עמו, הרי כל המת' נגד לו הוא ממילא בוגר שפל, אשר חובה לאומית הוא לחסלו. ודא רק המתנגדים ממש — גם מי שמפריע במקרה ואחת הקפריסות שלו, גם מי שיש לו ריעה שונה בכל שטח שהוא — אם על פירושו דברי לנין ואם על תורת אפלטון.

באחירה כואת של חנופה, של מולחן האישיות ושל הרפתקנות חסרת-אחריות, שוב אין מקום לאישים חופשיים וחוקים. גם אלופים מצליחים מסולקים במהרה. אחרי שחיסל את קודמיו ואת מתחריו, מתחיל המנהיג לסלק גם את יורשיו האפשריים. **הקולום של שריהמדינה נתפס עלידי כנכנאים קפנים, חורשי מוימות-סתר, ראשי מנגנון-חושך. פוחריינשק הפועלים כחשיכה כ' אים במקום השגריים. מומחים למשלוח פצצות מנהלים את המדיניות. וזהו הגווארדיה הפרי' מוריאות — הוא משמררהחצר המפורסם ששלט על הקיסר, ועל האימפריה הרומאית כולה.**

אין עוד מקום לשום התנגדות. אם המנהיג רוצה בבטאון חוש, הרי לו מי שאינו ממהר לספק לו את הצעצוע הוא בוגד. אם עולה בלבו רעיון למחיה, ממהר התיאטרון הלאומי להציגו. אם מגדל המנהיג שפס מצחיק, כל המדינה מגדלת שפס מצ' חיק. ואם הוא עומד על הראש, כל המדינה עומדת על הראש.

אחד בדורו, שמש העמים — כך קרא לדווגאשחילי.